

PROGRAMSKA OPREDJELJENJA

Polazeći od temeljne postavke naše političke filozofije-BiH je naša domovina u kojoj svi njezini državljani neovisno o svojoj nacionalnoj, vjerskoj, rasnoj, spolnoj i bilo kakvoj drugoj pripadnosti i opredjeljenju trebaju biti jednaki u svojim slobodama, pravima i obvezama na svim područjima i u svim oblastima života i rada, te da kao takva treba biti integrirana u slobodni demokratski svijet-ovim se utvrđuju osnovna politička opredjeljenja i stajališta stranke u razdoblju 2014-2017 kao i njezino djelovanje po slijedećim, najbitnijim pitanjima

Ustavno uređenje

Stanje ustavnog uređenja BiH, od uspostave «Daytonske BiH» glavna je prepreka koja onemogućava, ograničava i otežava prevladavanje posljedica nastalih tijekom rata, kao i tranziciju, rekonstrukciju i demokratizaciju BiH, te njezino integriranje u euroatlanske asocijacije koje čine zemlje slobodnog, demokratskog svijeta.

Ovakvo ustavno uređenje BiH je nepravedno, nefunkcionalno i kao takvo politički neodrživo bez snažnog angažmana i intervencije međunarodne zajednice u svim oblastima života i rada. Poradi toga stranka se zalaže za reforme i donošenje novog ustava kojim će se uvažavati sve posebnosti, prava, interesi i potrebe naroda, građana BiH i područja sa snažnim instrumentima koji će onemogućiti bilo kakav oblik majorizacije, a sve imajući u vidu iskustva složenih, višenacionalnih država iz slobodnog demokratskog svijeta.

Međutim imajući u vidu aktualno stanje u zemlji, stranka prihvaća, podržava i dat će svoj prilog postupnoj promjeni postojećeg ustavnog uređenja ako ono ide u pravcu izjednačavanja ustavne pozicije hrvatskog naroda sa druga dva konstitutivna naroda.

U tom smislu zalažemo se za: proširenje nadležnosti države i njezino institucionalno jačanje; U nadležnosti tijela i organa državne vlasti BiH trebaju biti svi poslovi i odgovornosti kojima se ostvaruje njena cjelovitost, suverenitet, politička neovisnost i međunarodni subjektivitet (vanjski i unutarnji poslovi, obrana, sigurnost, sigurnosne službe, financije, pravosuđe), svi poslovi potrebni za integraciju BiH u euroatlanske strukture EU i NATO, te također sve obveze preuzete po aneksima Dayton-skog sporazuma, te ostale obveze preuzete članstvom u Vijeću Europe, kao i SSP-om (Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju) i na koncu svi poslovi vezani za uspostavu jedinstvenog ekonomskog prostora i jedinstvenog unutarnjeg tržišta; uređenje odnosa između državnih i nižih razina vlasti; suženje nadležnosti Predsjedništva BiH, a jačanje uloge parlamenta BiH i Vijeća ministara BiH; obvezno zadržavanje Doma naroda kao potpuno ravnopravnog Zastupničkom domu; proširenje broja članova oba doma parlamenta, uz osiguranje zastupljenosti u Domu naroda predstavnika konstitutivnih naroda iz oba entiteta; entitetsko glasovanje u onim oblastima u kojima država i entiteti «dijele» nadležnosti; u ostalim institucijama države zadržavanje sadašnjeg načina odlučivanja; rotacija na čelnim državnim dužnostima i paritetna zastupljenost na najvišim dužnostima u BiH. Stranka se zalaže za ukidanje entiteta. Nova organizacija u BiH treba da počiva na tri razine vlasti: država, federalna jedinica i jedinica lokalne samouprave. Srednja razina vlasti podrazumijeva sasvim novu teritorijalno-administrativnu reorganizaciju, koja se može postići uspostavom federalnih jedinica (ili regija) koje bi služile kao mehanizam decentralizacije, a uspostavljale bi se na temelju zemljopisnih, prometnih, gospodarsko-ekonomskih, kulturoloških, povijesnih i etničkih kriterija, te bi ostvarivale policentrični razvoj, područnu samoupravu i upravljale lokalnim resursima u okviru državnih zakona.

Posebno smo zainteresirani i osjetljivi na ustroj Središnje Bosne i šireg područja Posavine kao zasebnih federalnih jedinica/regija. Šire područje oko Sarajeva bi također bilo ustrojeno kao federalna jedinica/regija ali bi grad Sarajevo (sve gradske četvrti iz jednog i drugog entiteta) bio ustrojen kao distrikt s obzirom da je glavni grad, te bi kao takav bio pod izravnom upravom Središnjih organa BiH.

Federalne jedinice/regije imale bi predstavničko tijelo, te izvršne organe za provođenje zakona, te nadležnost osnivanja i upravljanja zdravstvenim, obrazovnim i kulturnim ustanovama.

Nacionalna struktura svih tijela i institucija, službi i drugih pravnih subjekata sa javnim ovlastima Bosne i Hercegovine, entiteta i njihovih nižih jedinica treba da odražavaju nacionalnu strukturu njihovog stanovništva po popisu iz 199. godine do provedbe Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma, a nakon toga po zadnjem popisu stanovništva.

Jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi) bile bi ustrojene po jedinstvenom kriteriju i načelima u skladu s EU poveljom o lokalnoj samoupravi.

Izborna pravila

Pristupiti izmjenama izbornog zakonodavstva u pravcu: izbor članova Predsjedništva BiH povjeriti Parlamentu BiH; zakonom regulirati izbor članova Vijeća naroda RS i izjednačiti ga sa položajem Doma naroda u Parlamentu BiH; izborni prag od 3% zadržati na razini izbornih jedinica (a ne entiteti); osigurati najmanju izbornu kvotu pripadnika konstitutivnih naroda na svim razinama vlasti; zakonom urediti pitanje pripadnosti konstitutivnim narodima u izbornim procesima; preregulirati način glasovanja u odsutnosti (poštom).

Organizacija pravosuđa i jačanje pravne države

Reforma pravosuđa nije dala rezultate u smislu jačanja građanske sigurnosti, poboljšanja efikasnosti borbe protiv korupcije i kriminala, jednakosti građana pred zakonom..

Stranka podržava dalje jačanje pravosudnih tijela na razini države. Na razini države mora se uspostaviti najviši apelacijski sud koji će radi ujednačavanja sudske prakse, jednakosti pred zakonom i uopće sigurnosti građana imati kompetenciju da odlučuje kao drugostupanjski ili trećestupanjski suda kada se radi o kaznenim djelima, prekršajima ili imovinskopravnim odnosima koje propisuje svojim zakonima i drugim prepisima država BiH.

Organizacija javne uprave

Sadašnji administrativno upravni aparat «troši» ogroman dio društvenih sredstava, a i dalje je neefikasan.

Važno je pristupiti radikalnoj reorganizaciji i modernizaciji uprave na svim razinama u smislu smanjenja broja uposlenih s jedne strane, a njezinog materijalno-tehničkog opremanja s druge strane. Plaće državnih službenika i namještenika treba uskladiti sa gospodarsko-ekonomskim kretanjima i stanjem u zemlji te ih vezati za rezultate rada. Vršiti redovitu edukaciju administrativnog osoblja i na toj osnovi, kao i na osnovi rezultata rada vršiti selekciju. Državnu upravu i javni sektor treba debirokratizirati i deetatizirati te preoblikovati tako da bude servis građanima. Pored toga, državnu je upravu na svim razinama nužno depolitizirati i osloboditi je pritiska političkih stranaka, grupacija i moćnika.

Razvoj lokalne samouprave

Stranka podržava dalji razvoj lokalne samouprave kako u smislu proširenja nadležnosti općina tako i povećanje njihovog dijela u prihodima ostvarenih od poreza, a sve u skladu sa Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi. Zalagat ćemo se za potpunu provedbu ustavnih odredaba o ravnomjernoj zastupljenosti konstitutivnih naroda u lokalnim tijelima vlasti i lokalnoj administraciji, te mogućnosti uspostave novih općina, kao i ustavnog i pravnog ujednačavanja pozicija građana u BiH kao jedinica lokalne samouprave. U tom cilju zalažemo se za isti ustroj lokalne uprave u Mostaru, kao i u Travniku, B.Luci i drugima koji izraze slične zahtjeve za jedinstveni ustroj jedinica lokalne samouprave u cijeloj Bosni i Hercegovini. Posebno se zalažemo za afirmaciju mjesnih zajednica kao jedinica mjesne samouprave te za njihov pravni subjektivitet.

Euroatlanske asocijacije

Stranka se snažno zalaže za što brže uključivanje BiH u NATO i EU i u tom smislu podržava sve uvjete tih asocijacija kojim se zahtjeva promjena važećeg zakonodavstva i ugrađivanje u njih standarda koji važe u tim asocijacijama i, uopće, u slobodnom demokratskom svijetu.

Ljudska prava

Osigurati opće poštivanje i primjenu ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštujući Opću

deklaraciju o ljudskim pravima. Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ljudska prava štiti vladavinom prava. U tom smislu treba štiti život slobodu i osobnu sigurnost svih. Štiti dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe te ravnopravnost muškaraca i žena. Svi građani imaju jednaka i neotuđiva prava bez obzira na rasu, nacionalnost, vjeru, spol, političko i drugo uvjerenje i nazore, socijalni status i sve druge razlike.

Republika Hrvatska

Hrvati u R.Hrvatskoj vide svoj oslonac i potporu svoje opstojnosti i jednakopravnosti u BiH. međutim, držimo da se institucija vlasti i politički subjekti iz Republike Hrvatske ne trebaju miješati u bosanskohercegovačke, a osobito ne u unutar hrvatske političke odnose u BiH. Republika Hrvatska treba se snažno zalagati da se zadrži prao na dvojno državljanstvo, da pruža materijalnu, socijalnu i gospodarsku i svaku drugu pomoć Hrvatima u BiH.

Od Hrvatske kao punopravne članice EU očekujemo jači angažman i potporu Hrvatima u BiH u ostvarivanju pune jednakopravnosti na prostoru cijele BiH.

Povratak prognanih, izbjeglih i raseljenih

Poništavanje posljedica rata u BiH i uspostava BiH kao višenacionalne države i multietničkog društva pretpostavlja pravo na povratak svih prognanih, izbjeglih i raseljenih svojim ranijim prebivalištima i stvaranje uvjeta za to svima, neovisno o nacionalnoj pripadnosti. Za nas povratak nije završen dok god bude zahtjeva građana koji žele ostvariti svoje pravo na obnovu i povratak.

Kako su Hrvati najmalobrojniji u istodobno najraseljeniji, opći interes je, a hrvatski posebice, poticati, hrabriti, pomagati i praktično djelovati na povratku hrvatskog naroda u BiH svojim ranijim prebivalištem i domovima.

Stranka će se zalagati za zaustavljanje daljeg iseljavanja, posebice visokoobrazovanih osoba i mladih obitelji te za stvaranje svih, a prije svega sigurnosnih i gospodarsko-ekonomskih uvjeta za povratak svih na svoja stara obitavališta i za njihov samoodrživi ostanak. Najodlučnije ćemo se suprotstavljati politici opstrukcije i kočenja procesa povratka od strane vladajućih struktura i ekstremnih političkih snaga u Bosni i Hercegovini.

Stranka se protivi zlouporabi sredstava namijenjenih povratnicima u političke svrhe.

Zaštita prava veterana i stradalnika rata

Branitelji i stradalnici Domovinskog rata moraju biti ujednačeni u svojim pravima i ne smije biti nikakve diskriminacije po osnovu nacionalne ili kakve druge pripadnosti i opredijeljenosti u ostvarivanju tih prava. Prava branitelja i stradalnika Domovinskog rata moraju biti definirana zakonom, a u proračunu se moraju osigurati sredstva potrebna za njihova redovita primanja.

Stranka podržava i zalaže se za pravičnu i cjelovitu reviziju kojom će biti obuhvaćeni svi, odnosno obje komponente, a koju će provesti mješovite komisije, čija će nacionalna struktura biti paritetna.

Zaštita umirovljenika

Umirovljenicima treba što prije vratiti dostojanstvo. To se može učiniti usklađivanjem mirovina s realnim životnim troškovima i plaćama uposlenih.

Obrazovanje, kultura, znanost i informiranje

Obrazovanje treba omogućiti formiranje mladih kako bi bili sposobni nositi se sa izazovima suvremenosti i budućnosti. Najveće bogatstvo neke zemlje je njeno stanovništvo, a najveći resurs je znanje, u tom smislu najveći nacionalni prioritet je obrazovanje i znanost. Primjera radi u EU se u te svrhe izdvaja 5-6 % BDP plus izdvajanja institucija i gospodarskih subjekata, a u populaciji 24-65 godina ima 30-35% VSS građana. Moramo težiti tom cilju, naime, dokazano je da ulaganje u znanje od 1 dolara daje dobit od 10-12 dolara, dok je npr. u građevini za isto ulaganje dobit 0,5 dolara. Pored toga treba voditi računa o činjenici da se danas svake dvije do tri godine znanje udvostručuje, te ciljeve obrazovanja treba prilagoditi toj činjenici, a uskladiti ih sa stvarnim potrebama i mogućnostima koji proizlaze iz potreba društva i tehnike.

BiH kao višenacionalna i multietnička državna zajednica održiva je i poželjna samo u uvjetima slobode iskazivanja, njegovanja i promicanja nacionalnih i kulturnih različitosti i posebnosti naroda i etičkih skupina koji žive u njoj, te na taj način treba iznalaziti modele zajedništva i suživota. U tom smislu zalažemo se za ustavnu ravnopravnost mladih ljudi glede obrazovanja budućih generacija koje ne bi bile poučavane za sukobe nego za zajedništvo u različitosti.

Uz politička prava i slobode, najvažnija i najosjetljivija su pitanja u oblastima obrazovanja,

znanosti, kulture i informiranja. Načela i pravila sadržana u Europskoj povelji koja se odnose na sve oblasti, trebaju se dosljedno i u punom obliku primijeniti u BiH (između ostalog poseban TV kanal).

Socijalna i zdravstvena zaštita

Zalagati se za sveobuhvatnu zdravstvenu zaštitu stanovništva, dostupnost najbližim medicinskim centrima, izradu socijalne karte, pomoć najugroženijim kategorijama, pomoć domovima pri skrbi starih i nemoćnih lica.

Gospodarstvo i zapošljavanje

Da bi se gospodarstvo pomaknulo s mrtve točke potrebno je, prije svega stvoriti jedinstven gospodarsko-ekonomski prostor i sustav u državi, a potom reducirati proračunsku potrošnju kako bi se omogućilo porezno rasterećenje gospodarstva.

Stranka će se zalagati za to da se dio proračunskih sredstava (na svim razinama) preusmjeri u kapitalne investicije i razvojne projekte u gospodarstvu i da se otklanjanjem birokratskih, administrativnih i drugih zapreka i stvaranjem boljih uvjeta pospješe i povećaju ulaganja stranih investitora u gospodarstvo Bosne i Hercegovine.

Stranka će se zalagati i za to da se onemogućiti i doslovna pljačka gospodarstva i građana od strane banaka i drugih finansijskih institucija koji se koriste monopolističkim položajem na tržištu i ostvaruju ekstra-profite.

Stranka se zalaže za slobodno tržište, otvoreni gospodarski sustav, slobodan pristup stranog kapitala i roba te slobodu svih oblika vlasništva.

Stranka se zalaže za obnovu i razvitak gospodarstva, osobito u onim oblastima koje osiguravaju veće upošljavanje mladih i stručno obrazovanih, te stavljaju u funkciju razvoja prirodnih resursa kojima BiH raspolaže (vode, šume, poljoprivredno zemljište, rudno bogatstvo).

U tom smislu zalaže se i za razvojnu politiku koja podrazumijeva stimuliranje razvitka manjih i srednjih proizvodnih poduzeća kroz porezne i druge olakšice, povoljne kredite preko razvojnih banaka i sl.

Poljoprivreda i ruralni razvoj

Razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj su najbolji način smanjenja socijalnih pritisaka na urbane sredine i ekonomski razvoj s druge strane. Poljoprivreda je naša najveća šansa koja treba osigurati da pojedina područja BiH ne «zamru». Zalažemo se za plansku edukaciju poljoprivrednika na EU tržištu, stimulativne kredite, garantiran otkup poljoprivrednih proizvoda, subvencije i zaštita od neloyalne strane konkurencije. U tom smislu zalažemo se za uspostavu ministarstva poljoprivrede na razini BiH i donošenje strategije razvoja poljoprivrede na razini BiH. Zalagati se za -očuvanje, zaštitu i održivu uporabu okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog nasljeđa, -poboljšati kvalitetu života u ruralnim područjima i proširiti gospodarski program razvoja, -poboljšati učinkovitost institucionalnog okruženja

Pored toga, potrebno je osigurati programe razvoja seoskog prostora, programe marketinške pripreme poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te programe izvornih i zaštićenih pasmina i vrsta. U cilju smanjenja zaostajanja za urbanim područjima potrebno je osigurati integrirani, ekonomski, društveni i kulturni razvoj ruralnih područja te time smanjiti zaostajanje za urbanim područjima.

Duhovna obnova

Duhovna obnova Hrvata u BiH podrazumijeva razvijanje i očuvanje svijesti o nacionalnoj pripadnosti, ali i razvijanje domoljublja prema BiH kao svojoj domovini te poštivanje i uvažavanje identiteta i različitosti drugih. Poseban doprinos procesu duhovne obnove mogu dati škole i druge obrazovne i kulturne ustanove i institucije i crkva.

Svojim primjerom, Stranka će promicati i graditi kulturu međusobnog uvažavanja i poštivanja sa drugima i različitim te kulturu dijaloga, sloge i mira.

Položaj i perspektiva mladih

Mladi su u BiH posebno ugrožena kategorija: gospodarsko-ekonomska, socijalna i duhovna kriza stvara kod njih privid besperspektivnosti i beznada, što rezultira pojavom društveno i socijalno devijantnih ponašanja i sve većim iseljavanjem mladih, posebice visokoobrazovanih. S druge strane, u povratničkoj populaciji mladih skoro da i nema, a posljedice toga će biti dalekosežne.

Stoga smatramo da problemima i potrebama mladih treba posvetiti najveću moguću pažnju. Prije svega, mladima se mora pružiti mogućnost školovanja i zapošljavanja nakon završene škole i mora im se pružiti mogućnost da preuzmu veću ulogu u izgradnji novog, slobodnog i demokratskog društva i njihovu kreativnost i energiju treba ispravno i u tom smislu i usmjeravati.

Istodobno treba preventivno djelovati na suzbijanju društveno štetnih pojava i ponašanja među mladima, prije svega alkoholizma, narkomanije, prostitucije, nasilja i drugih oblika kriminala, kao i mržnje, isključivosti i političkog ekstremizma.

Položaj i prava žena i jednakost među spolovima

Stranka se zauzima za ravnopravnost među spolovima i, u tom kontekstu za političku, socijalnu i ekonomsku emancipaciju žena i za njihovo veće učešće u svim sferama društvenog života, a posebice u politici.

Sukladno tim opredjeljenjima, Stranka će uložiti napore da u svoje redove uključi što veći broj žena, a u tijelima Stranke, na svim razinama ustroja, kao ina kandidacijskim listama, osigurati će njihovu najveću moguću zastupljenost.

Odnos prema vjeri i vjerskim zajednicama

Stranka se zalaže za izgradnju sekularnog društva u Bosni i Hercegovini, što je, s obzirom na multireligijsku strukturu društva vrlo važno. Smatramo da vjeronauk svih konfesija u školama treba izučavati u okviru jednog predmeta, ali se protivimo izlaganju vjerskih simbola u školama.

Zalagat ćemo se za promicanje, ostvarivanje i zaštitu vjerskih sloboda, uključujući i slobodno održavanje vjerskih obreda i skupova (uključujući i vjerske procesije).

Zaštita obitelji i međugeneracijska solidarnost

Obitelj je temeljna društvena zajednica, i kao takva treba biti zakonom zaštićena. Roditelji su dužni odgajati djecu i skrbiti za njih do njihove punoljetnosti, a djeca su dužna skrbiti za svoje ostarjele roditelje. O bolesnim i nemoćnim članovima moraju skrbiti svi ostali članovi obitelji po načelu uzajamnosti i solidarnosti.

Očuvanje i zaštita prirode i čovjekove okoline

Priroda koja nas okružuje najveće je bogatstvo i neprocjenjiva je vrijednost. Čisti zrak, voda i zemlja uvjeti su zdravog života cjelokupne flore i faune na zemlji, pa i čovjeka. Stoga se prema prirodi moramo odnositi sa najvećom pažnjom - moramo je čuvati i štititi koliko god je to moguće, ali puno više nego što smo to činili do sada te gledati i razmišljati globalno, a djelovati lokalno.

U cilju što bolje zaštite i očuvanja prirode i čovjekove okoline, Stranka će aktivno surađivati sa ekološkim pokretima i organizacijama u zemlji i inozemstvu i podržavat će njihove aktivnosti. I sama Stranka će pokretati i organizirati aktivnosti i predlagati poduzimanje mjera kojima je cilj očuvanje i zaštita flore i faune i čistog zraka, vode i zemljišta te racionalnije korištenje prirodnih resursa.

Vanjska politika i međunarodni odnosi

Iako na tromeđi kultura i religija, Bosna i Hercegovina povijesno je, zemljopisno, gospodarsko-ekonomski i civilizacijski dio Europe i Zapadnog svijeta i u tom svijetu mi vidimo i budućnost Bosne i Hercegovine.

Stranka se zalaže za približavanje i pristupanje Bosne i Hercegovine Euro-atlantskim gospodarsko-ekonomskim, kulturnim, političkim i sigurnosnim savezima i organizacijama.

Sa susjednim državama BiH treba da njeguje dobrosusjedske i prijateljske odnose i suradnju, a kao punopravna članica međunarodne zajednice, treba da bude aktivni čimbenik mira i suradnje u svijetu.

Bosna i Hercegovina se, u međunarodnim odnosima posebice treba boriti za mir i mirno rješavanje svih, a prije svega među-etničkih i među-vjerskih sukoba i razlika, te za miroljubivu koegzistenciju svih nacija, država, kultura i političkih sustava.